23. 8. 2019

ID: 109823

Soudci

Předseda soudu, má-li za to, že přísedící nesplňuje předpoklady pro ustanovení přísedícím, může postupem podle § 97 odst. 1 zákona o soudech a soudcích navrhnout zastupitelstvu, které přísedícího zvolilo, odvolání z funkce (byť zákonodárce asi spíš předpokládal, že přísedící přestane předpoklady pro ustanovení do funkce splňovat až následně, nikoliv že předseda soudu tento postup bude používat jako svého druhu opravný prostředek proti volbě, s níž z jakéhokoliv důvodu nesouhlasí). V souvislosti s podáním návrhu na odvolání z funkce může předseda soudu postupem podle § 101 zákona o soudech a soudcích přísedícího i dočasně zprostit funkce. Jestliže však zastupitelstvo na jeho návrh přísedícího neodvolá, je takovým rozhodnutím předseda soudu nepochybně vázán, zaniká i dočasné zproštění funkce a předseda soudu je povinen přísedícímu umožnit další výkon funkce, což mj. zahrnuje i odpovídající úpravu rozvrhu práce (v rámci níž pak předseda soudu může zohlednit i své případné obavy z budoucí spolupráce přísedícího s některým soudcem jako předsedou senátu).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 30 Cdo 1711/2017-170, ze dne 29.4.2019)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce V. Š., narozeného XY, bytem v XY, zastoupeného JUDr. L.V., advokátkou, se sídlem ve V.M., proti žalované České republice – Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o náhradu škody a nemajetkové újmy, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 19 C 335/2015, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2016, č. j. 21 Co 359/2016-152, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2016, č. j. 21 Co 359/2016-152, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 17. 5. 2016, č. j. 19 C 335/2015-123, se v rozsahu, v jakém jimi bylo rozhodnuto o nároku na náhradu škody ve výši 74 496 Kč s příslušenstvím, a v navazujících výrocích o náhradě nákladů řízení zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení; jinak se dovolání odmítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce (dále též „dovolatel“) se domáhal náhrady škody a zadostiučinění za nemajetkovou újmu, které mu měly vzniknout v důsledku nesprávného úředního postupu předsedy Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou, který znemožnil žalobci výkon funkce, když ho nevyzval za celé funkční období 2010 – 2014 ke složení slibu přísedících.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 (dále jen „soud prvního stupně“) zamítl žalobu, aby byla žalovaná povinna zaplatit žalobci náhradu škody ve výši 74 496 Kč s tam specifikovaným příslušenstvím (výrok I), zamítl žalobu, aby byla žalovaná povinna zaplatit žalobci přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetnou újmu ve výši 3 500 000 Kč (výrok II), a uložil žalobci povinnost zaplatit žalované náhradu nákladů řízení ve výši 600 Kč (výrok III).

3. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně byl žalobce usnesením města Kostelec nad Orlicí ze dne 15. 9. 2010 informován, že zastupitelstvo města provedlo dne 6. 9. 2010 usnesením č. ZM6/47/2010 volbu přísedících k Okresnímu soudu v Rychnově nad Kněžnou na volební období 2010 – 2014. Žalobce byl k výkonu funkce doporučen dopisem J. K., předsedy pobočky č. XY K. p. v. České republiky, ze dne 10. 8. 2010. Dopisem ze dne 16. 12. 2010 se předseda Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou J. F. vyjadřoval ke jmenování přísedících k tamnímu soudu, přičemž uvedl, že

žalobce nebude ustanoven přísedícím pro potřeby soudu, neboť v řízení vedeném u Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou pod sp. zn. 10 T 143/2004 bylo zjištěno, že žalobce v době tehdy probíhajícího trestního řízení v rámci svých písemných podání velmi ostře až nekultivovaně napadl soudkyni zdejšího soudu Z. U. Vzhledem k tomu, že činnost nově zvolených a ustanovených přísedících se váže především k činnosti na trestním úseku, vyslovil předseda soudu domněnku, že si nedokáže představit, že by žalobce mohl v rámci senátního rozhodování se jmenovanou předsedkyní senátu soudcovsky spolupracovat. Na tento dopis reagoval žalobce stížností ze dne 4. 5. 2011 na nevhodné chování předsedy Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou J. F., v níž uvedl, že je mu bezdůvodně bráněno vykonávat řádně zvolenou funkci přísedícího u výše jmenovaného soudu. Z odpovědi předsedy Krajského soudu v Hradci Králové M. B. soud zjistil, že tato stížnost nebyla posouzena jako důvodná s tím, že předseda Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou nebyl nečinný a nebylo možné jeho postup hodnotit jako bezdůvodné bránění výkonu funkce přísedícího, neboť byla zpochybněna zákonnost volby, a bylo konstatováno, že předseda Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou využil svých práv a povinností osoby odpovědné za řádný výkon soudnictví uvedeného soudu. Dne 10. 10. 2011 zaslal předseda Krajského soudu v Hradci Králové žalobci dopis, který navazoval na předchozí odpověď na jeho stížnost, obsahoval shrnutí výše uvedených kroků a rovněž konstatování, že předseda Krajského soudu v Hradci Králové obdržel oznámení Veřejného ochránce práv ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. 695/2011/VOP/IFH, který zahájil šetření podnětu žalobce. Ani v tomto dopise však nebyl postup předsedy Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou vyhodnocen jako nesprávný. Následně bylo zjištěno, že zastupitelstvo města Kostelec nad Orlicí na svém zasedání dne 5. 9. 2011 přijalo usnesení, v němž setrvalo na svém usnesení ze dne 6. 9. 2010, jímž zvolilo žalobce do funkce přísedícího Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou na volební období 2010 – 2014, čímž nevyhovělo návrhu předsedy Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou na odvolání přísedícího z funkce dle § 97 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích). Z uvedeného předseda soudu dovozoval, že doporučí předsedovi okresního soudu, aby žalobci umožnil složit slib přísedícího za předpokladu, že takový postup nevyloučí závěry šetření Veřejného ochránce práv. Z dopisu města Kostelec nad Orlicí ze dne 9. 5. 2011 adresovaného žalobci vzal soud za prokázané, že město nikdy dříve nežádalo s předstihem okresní soud z vlastní iniciativy o udělení souhlasu ke zvolení navrženého přísedícího. Zvolený kandidát byl soudem ustanoven bez předchozího projednání nebo vyjádření se k jeho osobě. Pouze v případě osoby žalobce použil předseda Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ustanovení § 64 odst. 3 věta druhá zákona o soudech a soudcích. Z dopisu Ministerstva vnitra nazvaného Volba přísedícího zastupitelstvem města – podnět k přešetření postupu z 1. 6. 2011 adresovaného místopředsedovi Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou J. F. měl soud dále za prokázanou domněnku ministerstva, že neplatnost volby přísedícího jako sankce za nevyžádání si vyjádření dle § 64 odst. 3 zákona o soudech a soudcích by musela být stanovena zákonem. Ministerstvo mělo dále za to, že vyjádření soudu má pouze konzultační charakter, samotný výběr kandidátů a jejich volba je dle zákona ponechána na zastupitelstvech obcí a vyjádření předsedy soudu má pouze doporučující charakter, k němuž zastupitelstvo může, ale nemusí přihlédnout. Nerespektování postupu dle § 64 odst. 3 zákona o soudech a soudcích tak nepředstavuje porušení zákona takového charakteru, který by odůvodňoval jeho dozorový zásah. Ministerstvo dále konstatovalo, že předseda soudu využil svého práva na odvolání přísedícího z důvodů daných mu § 97 odst. 1 zákona o soudech a soudcích s tím, že rozhodnutí o odvolání přísluší pouze zastupitelstvu. Z návrhu na odvolání přísedícího z funkce zjistil soud prvního stupně, že v něm místopředseda okresního soudu uvedl konkrétní důvody pro odvolání žalobce spolu s úryvky z písemných vyjádření a výroků žalobce vůči soudkyni, která v jeho trestní věci rozhodovala. Z průběžné zprávy Veřejného ochránce práv ze dne 23. 4. 2012 vzal soud za prokázané, že orgán státní správy Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou se dlouhodobě dopouštěl pochybení, neboť připustil, aby zastupitelstva v jeho soudním okrese volila přísedící, aniž se vyjádřil k navrženým kandidátům dle § 64 odst. 3 zákona o soudech a soudcích. Uvedenou nečinnost posoudil Veřejných ochránce práv jako rozpornou s úkoly předsedy soudu dle § 127 odst. 1 písm. a), e) a odst. 2 zákona o soudech a soudcích. Ve skutečnosti,

že předseda okresního soudu dosud nevyzval stěžovatele ke složení slibu, nespatřoval Veřejný ochránce práv neodůvodněnou nečinnost správního orgánu. Následně podal žalobce podnět k zahájení trestního stíhání Veřejného ochránce práv pro trestné činy pomluvy a zneužití pravomoci veřejného činitele, který však dle Městského státního zastupitelství v Brně neobsahoval skutečnosti, na jejichž základě by bylo možno učinit závěry o podezření ze spáchání zmiňovaného trestného činu.

4. Žalobce uplatnil nárok na náhradu škody a nemajetkové újmy podáním ze dne 17. 7. 2014 u žalované, která ve stanovisku ze dne 14. 10. 2015 uvedla, že nároky žalobce nejsou důvodnými, neboť nebyla shledána existence odpovědnostního titulu.

5. Po právní stránce posoudil soud prvního stupně věc podle § 1, 3, 13, 31a a 32 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále též „OdpŠk“), a konstatoval, že z jednotlivých listinných důkazů nezjistil nesprávný úřední postup předsedy Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou.

6. Dle soudu prvního stupně je zřejmé, že předseda Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou využil svých zákonných prostředků daných mu zákonem o soudech a soudcích a opakovaně se k volbě přísedících vyjadřoval, brojil proti zvolení žalobce argumentací o jeho morálních vlastnostech, které jsou také jednou z podmínek řádného výkonu funkce přísedících. Z jednotlivých zpráv je dle soudu prvního stupně dále patrné, že Veřejný ochránce práv se vyjadřoval k jednotlivým podnětům, kdy si vyžadoval listinné důkazy, které mu byly předkládány, včetně vyjádření dozorových orgánů ministerstev a taktéž samotného předsedy okresního soudu a předsedy Krajského soudu v Hradci Králové. Z žádné ze zpráv dle soudu prvního stupně nevyplývá jednoznačné pochybení, které by bylo způsobeno samotným předsedou Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou, když se v předmětných zprávách vyjasňovaly především otázky kompetencí zastupitelstva a Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou a případně dozorové funkce orgánů dalších a nutnost projednávat kvality osob přísedících s tímto soudem.

7. Soud prvního stupně dále uvedl, že řízení probíhalo po téměř celé funkční období žalobce a to aktivně se součinností předsedy Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou. Pokud žalobce argumentoval svým účastenstvím v jiných občanskoprávních sporech u tohoto soudu, vzal soud v potaz řádně vznesenou námitku promlčení nároku, neboť poslední z řízení, v němž byl žalobce aktivně účasten, skončilo u Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou dne 27. 7. 2013 (řízení vedené pod sp. zn. 5 C 40/2005). Nad rámec uvedeného soud prvního stupně doplnil, že neshledal žádnou příčinnou souvislost mezi vedením těchto řízení a následným vznikem nemajetkové újmy, kterou žalobce požadoval, když bylo zřejmé, že žalobce požadoval nemajetkovou újmu právě za řádné nezvolení jeho osoby přísedícím, tedy nikoli v souvislosti s řízeními vedenými u Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou, v nichž žalobce vystupoval v jiném postavení.

8. Ve vztahu k žalobcem požadované náhradě škody spočívající v ušlém výdělku, kterou žalobce vyčíslil částkou ve výši 74 796 Kč, soud prvního stupně uvedl, že výpočet je velmi hypotetický, neboť žalobce, jak sám uvedl, vypočítal tuto částku pouze hypoteticky za 4 dny výkonu funkce přísedícího v měsíci, ačkoliv pro tento výpočet neměl žádné konkrétní podklady. S ohledem na absenci odpovědnostního titulu soud již dále nepoučoval žalobce o nutnosti tento ušlý výdělek blíže specifikovat, neboť se výší škody dále nezabýval.

9. Soud prvního stupně tak uzavřel, že z žádných podání předsedy Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou nevyplynuly skutečnosti ohledně snížení cti a důstojnosti, případně účelová kriminalizace osoby žalobce. Žalobce ani nedokládal nemožnost vést běžný rodinný život či značné duševní útrapy spojené se stresem a psychickým tlakem, které by snad byly v příčinné souvislosti s podáními

předsedy Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou, jimiž brojil proti zvolení žalobce přísedícím. Tato skutková tvrzení zůstala pouze v rovině tvrzení, nikoli v rovině prokázaných důkazů. Soud prvního stupně však připomněl, že s ohledem na absenci odpovědnostního titulu, který v daném případě neshledal, se jimi blíže nezabýval.

10. Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) k odvolání žalobce napadeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (výrok I) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok II).

11. Odvolací soud se ztotožnil se soudem prvního stupně, že v postupu předsedy Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou nelze spatřovat nesprávný úřední postup, když doplnil, že dle § 60 odst. 1 zákona o soudech a soudcích jsou jedním z předpokladů ustanovení přísedícího zkušenosti a morální vlastnosti, které dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat. Vyjádření předsedy soudu, které si zastupitelstvo mělo vyžádat před volbou žalobce, mělo zásadní význam jako podklad pro posouzení podmínky odpovídajících zkušeností a morálních vlastností, protože s ohledem na funkci orgánu státní správy soudu i praxi soudce je u něho předpoklad k vytvoření obrazu zkušeností a morálních vlastností kandidáta na funkci přísedícího. Bývá či může mu být známo, zda byl kandidát účastníkem soudních sporů se spoluobčany, jak u soudu jednal a jak vystupoval vůči soudním osobám či protistraně, zda dodržoval zásady chování v jednací síni, zda se např. jako svědek dostavoval či naopak bez omluvy nedostavoval k soudu apod. Dle odvolacího soudu je tak zřejmé, že požadavek, aby se předseda soudu vyjádřil ke kandidátům na funkci přísedícího, není samoúčelný a žalobce jej bagatelizuje zejména tím, že vyjádření není závazné. Jestliže zákon o soudech a soudcích stanoví zastupitelstvu obce jako obligatorní náležitost postupu volby v ustanovení § 64 odst. 3 povinnost vyžádat si vyjádření předsedy soudu k navrženému kandidátovi a zastupitelstvo tak nepostupovalo, dovodil odvolací soud, že volba žalobce proběhla v rozporu se zákonem, a pokud se předseda okresního soudu takovému postupu bránil s ohledem na výhrady k chování žalobce v trestním řízení a další důvody zastupitelstvu oznámené, nelze jeho postup podřadit pod § 13 odst. 1 OdpŠk jako nesprávný úřední postup.

12. Ve vztahu k celkové kompetentnosti soudce k výkonu funkce odvolací soud uvedl, že ustanovení § 60 odst. 1 zákona o soudech a soudcích nerozlišuje mezi soudcem a přísedícím stran zkušeností a morálních vlastností, když poukázal na odůvodnění nálezu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, v němž Ústavní soud uvedl, že „při posuzování nejen nezávislosti a nestrannosti, ale i morální kvalifikace soudce nelze odhlédnout od jevové stránky věci, kdy je za validní kritérium považováno i tzv. zdání morální kompetentnosti u třetích osob, neboť i tento aspekt je důležitý k zaručení důvěry v soudní rozhodování. I když třeba ve skutečnosti není dán reálný důvod k pochybnostem o morální způsobilosti soudce k výkonu funkce, nelze přehlížet případné kolektivní přesvědčení, že takový důvod existuje. Jedná se o obecnou zásadu, mnohdy zdůrazňovanou i v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, podle které spravedlnost musí být nejen vykonávána, ale musí být i vidět, že vykonávána je.“ K námitce žalobce, že nesprávnost úředního postupu předsedy okresního soudu spočívala také v tom, že se dlouhodobě dopouštěl pochybení, když připustil, aby zastupitelstva v jeho soudním okrese volila přísedící, aniž se vyjádřil k navrženým kandidátům, jak dovodil Veřejný ochránce práv, odvolací soud uvedl, že připuštění této praxe naopak vedlo ke zvolení žalobce do funkce, z níž odvozuje nárok na náhradu škody a nemůže být tedy odůvodněním nároku žalobce. Stejně tak závěr Veřejného ochránce práv, že i Ministerstvo vnitra se dopustilo pochybení tím, že odmítlo vykonat dozor nad usnesením zastupitelstva města Kostelec nad Orlicí ze dne 6. 9. 2010, na který žalobce v odvolání poukázal, nevyznívá v jeho prospěch a k opodstatnění jím uplatněného nároku. Z uvedených důvodů přisvědčil odvolací soud soudu prvního stupně, že v tomto případě není naplněn jeden ze základních předpokladů odpovědnosti státu.

13. Odvolací soud se ztotožnil se soudem prvního stupně i v případě posouzení námitky promlčení, neboť pokud měl žalobce v úmyslu odvozovat svůj nárok na náhradu nemajetkové újmy od trestních

či civilních řízení, která v žalobě označil, musel by nárok uplatnit nejpozději ve lhůtě do 6 měsíců od skončení toho kterého z nich, jak dle odvolacího soudu vyplývá z ustanovení § 32 odst. 3 OdpŠk, avšak poslední z těchto řízení skončilo již v roce 2013 a žaloba v této věci byla podána dne 28. 12. 2015. Návaznost s nárokem uplatněným žalobcem v souvislosti s výkonem funkce přísedícího dána není. Za opodstatněnou nepovažoval odvolací soud ani námitku žalobce, že soud prvního stupně neprovedl všechny jím navržené důkazy, neboť z provedených důkazů vyplynulo, že není dán základ nároku. Další dokazování k jeho výši by tak bylo dle odvolacího soudu nadbytečné.

II. Dovolání a vyjádření k němu

14. Rozsudek odvolacího soudu v celém rozsahu napadl žalobce, zastoupený advokátkou, dovoláním.

15. Přípustnost dovolání spatřuje dovolatel ve vyřešení otázky hmotného práva, nesprávného úředního postupu podle zákona č. 82/1998 Sb., která dle dovolatele nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, případně je dovolacím soudem rozhodována rozdílně.

16. Posouzení odvolacího soudu, který hodnotil morální kvalifikaci přísedícího s odkazem na nález Ústavního soudu, v němž mimo jiné poukázal na tzv. „zdání morální kompetentnosti u třetích osob“, považuje dovolatel nejen za nesprávné, ale rovněž za rozporné se svými právy, neboť kolektivní přesvědčení některých soudců okresního soudu o absenci morálních kvalit dovolatele nemůže být dle jeho mínění důvodem pro popření volby zastupitelstva obce. Záleželo by tak v podstatě na libovůli předsedy a soudců okresního soudu, zda se jim daný kandidát již zvolený zastupitelstvem líbí či nelíbí a podle toho jej buď podpoří, nebo stanovisko zastupitelstva zneplatní. Volba přísedících je dle dovolatele ponechána zákonem na zastupitelstvu města, přičemž vyjádření předsedy okresního soudu má pouze konzultační charakter a pro zastupitelstvo není závazné. Vyjádření ostatních soudců daného soudu a dokonce sestřenice žalobce I. K., z něhož vycházel soud prvního stupně, tak nejsou dle dovolatele vůbec relevantní.

17. Předseda okresního soudu měl k dispozici i stanovisko Ministerstva spravedlnosti ze dne 21. 10. 2011, č. j. 595/2011-OJ-SO/4, v němž je uvedeno, že vyžádání vyjádření předsedy soudu je sice obligatorní podmínkou zákonného postupu při volbě přísedících, nicméně obsah takového vyjádření není s to volbě přísedících jakkoliv zabránit. Je-li tedy vyjádření předsedy soudu negativní, není to překážkou následného zvolení kandidáta. Nevyžádání vyjádření předsedy soudu ke kandidátovi na funkci přísedícího není tak závažnou vadou, aby působila neplatnost celé volby. Dovolatel se tak domnívá, že byl přísedícím platně zvolen a bylo povinností předsedy okresního soudu, umožnit mu tuto funkci vykonávat. Jestliže předseda soudu tuto povinnost nesplnil, nemohl správně úředně postupovat, i když nebyl nečinný a snažil se rozhodnutí občanů zvrátit všemi zákonnými prostředky. Své povinnosti nedostál, přestože neuspěl se svým návrhem na odvolání přísedícího z funkce, neboť žalobce byl zastupitelstvem města v této funkci potvrzen a předsedovi soudu bylo sděleno, že zastupitelstvo na své volbě trvá i přes jeho nesouhlas. Ačkoli byla argumentace předsedy soudu založena výlučně na nedostatku morálních kvalit žalobce, nepřihlédly soudy obou stupňů k vyjádření předsedy pobočky Konfederace politických vězňů k osobě žalobce, ani k jeho bezúhonnosti.

18. Na základě uvedeného se dovolatel domnívá, že mu byla předsedou soudu způsobena škoda, neboť po celé funkční období, na něž byl dovolatel platně zvolen zastupitelstvem města do funkce přísedícího okresního soudu, nebyl do této funkce ustanoven, resp. mu záměrně nebylo umožněno složit slib nezbytný pro výkon funkce, a to ani přes odmítnutí návrhu předsedy na odvolání přísedícího z funkce zastupitelstvem města.

19. Dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že žalobě vyhoví, případně rozsudek odvolacího soudu a s ním i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

20. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III. Formální náležitosti dovolání

21. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“

22. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř.

IV. Přípustnost dovolání

23. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

24. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

25. V případě nároku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu není dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť dovolatel nenapadá ani nezpochybňuje závěr, na němž je rozhodnutí odvolacího soudu rovněž založeno, tedy že nárok na zadostiučinění nemajetkové újmy je promlčen. Založil-li odvolací soud své rozhodnutí na více důvodech, z nichž každý sám o sobě postačuje k zamítnutí žaloby (zde neexistence odpovědnostního titulu a současně promlčení eventuálního nároku), pak nepodaří-li se dovolateli zpochybnit byť i jen jediný závěr, tak napadené rozhodnutí obstálo jako správné a Nejvyšší soud se již nezabývá přípustností a důvodností dalších námitek dovolatele, neboť ani jejich odlišné vyřešení by se nemohlo v poměrech dovolatele nijak projevit (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 663/2003, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 48/2006; rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou též dostupná na www.nsoud.cz).

26. Dovolání je v rozsahu zamítnutí uplatněného nároku na náhradu škody podle § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení otázky hmotného práva, zda je postup předsedy soudu, který znemožnil zastupitelstvem zvolenému přísedícímu výkon funkce tím, že ho nevyzval ke složení slibu přísedících, nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 OdpŠk, neboť tato právní otázka nebyla dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena.

V. Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

27. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, takové však dovolací soud neshledal.

28. Dovolání je ve shora uvedeném rozsahu důvodné.

29. Podle § 13 OdpŠk stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat

rozhodnutí v přiměřené lhůtě (odstavec 1). Právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda (odstavec 2).

30. Definici nesprávného úředního postupu zákon nepodává, z obsahu tohoto pojmu však vyplývá, že podle konkrétních okolností může jít o jakoukoli činnost spojenou s výkonem pravomocí státního orgánu, dojde-li při ní nebo v jejím důsledku k porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu. Nesprávný úřední postup je zpravidla postup, který nesouvisí s rozhodovací činností, i když není vyloučeno, aby škoda resp. nemajetková újma byla způsobena i nesprávným úředním postupem prováděným v rámci činnosti rozhodovací. Pro nesprávný úřední postup je určující, že úkony tzv. úředního postupu samy o sobě k vydání rozhodnutí nevedou a je-li rozhodnutí vydáno, bezprostředně se v jeho obsahu neodrazí (k definici nesprávného úředního postupu srov. například stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30. 11. 1977, sp. zn. Plsf 3/77, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 35/1977, či rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2120/2000, a ze dne 21. 10. 2010, 25 Cdo 1627/2008).

31. Podle § 60 odst. 1 zákona o soudech a soudcích, ve znění účinném do 31. 12. 2013, soudcem nebo přísedícím může být ustanoven státní občan České republiky (dále jen „občan“), který je způsobilý k právním úkonům a bezúhonný, jestliže jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat, v den ustanovení dosáhl věku nejméně 30 let a souhlasí se svým ustanovením za soudce nebo přísedícího a s přidělením k určitému soudu.

32. Podle § 62 zákona o soudech a soudcích soudci po jmenování do funkce a přísedící po zvolení do funkce skládají tento slib: "Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit právním řádem České republiky, že jej budu vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a že v souladu s ním budu rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě." (odstavec 1). Složení slibu se neopakuje, byl-li přísedící zvolen znovu (odstavec 2). Slib skládají a) soudci do rukou prezidenta republiky, b) přísedící do rukou předsedy soudu, k němuž byli zvoleni (odstavec 3). Odmítnutí složení slibu nebo jeho složení s výhradou má za následek, že se na soudce hledí, jako by nebyl jmenován a na přísedícího jako by nebyl zvolen (odstavec 4).

33. Podle § 64 zákona o soudech a soudcích přísedící okresních soudů volí zastupitelstva obcí v obvodu příslušného okresního soudu. V hlavním městě Praze volí přísedící obvodních soudů zastupitelstva městské části v obvodu příslušného obvodního soudu (odstavec 1). Kandidáty do funkce přísedícího navrhují členové příslušného zastupitelstva. K navrženým kandidátům si zastupitelstvo vyžádá vyjádření předsedy příslušného soudu (odstavec 3).

34. Podle § 97 odst. 1 zákona o soudech a soudcích může být na návrh příslušného předsedy soudu přísedící ze své funkce odvolán zastupitelstvem, které ho zvolilo, jestliže a) závažným způsobem porušil povinnosti přísedícího, b) přestal splňovat předpoklady uvedené v § 60 odst. 1 a 4, c) jeho zdravotní stav mu nedovoluje řádně vykonávat povinnosti přísedícího.

35. Podle komentářové literatury kandidáti do funkce přísedícího jsou navrženi členy příslušného zastupitelstva, které si k nim vyžádá vyjádření předsedy příslušného soudu. Zákon nestanoví ani lhůtu, v níž se tak má stát, ani lhůtu, v níž má předseda soudu odpovědět, resp. ani povinnost předsedy soudu podat vyjádření (byť jen třeba ve formě, že nemá připomínek). Předseda soudu ani v případě negativního stanoviska k některým z navržených kandidátů nemůže jejich zvolení do funkce přísedících nijak ovlivnit (Grygar, J. Zákon o soudech a soudcích. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2018, komentář k § 64).

36. Odvolací soud dospěl k závěru, že volba žalobce proběhla v rozporu se zákonem, neboť si zastupitelstvo k jeho osobě nevyžádalo vyjádření předsedy soudu, a jestliže se předseda soudu

takovému postupu bránil, nelze jeho postup podřadit pod § 13 odst. 1 OdpŠk. Pro takový závěr nenachází dovolací soud ve znění zákona oporu.

37. Zastupitelstvo v daném případě zvolilo dovolatele přísedícím, aniž si předem vyžádalo vyjádření předsedy soudu dle § 64 odst. 3 zákona o soudech a soudcích. Byť takový postup je porušením zákona, a to bez ohledu na nezávaznost takového vyjádření, ze zákona současně nevyplývá, že by důsledkem takového porušení zákona měla být neplatnost volby, příp. jiný obdobný následek (např. že by se k volbě nepřihlíželo nebo že by se mělo za to, že občan nebyl přísedícím zvolen), a už vůbec z dikce zákonných ustanovení [srov. rovněž § 124 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)] nelze dovodit, že by takové posouzení příslušelo předsedovi soudu.

38. Předseda soudu, má-li za to, že přísedící nesplňuje předpoklady pro ustanovení přísedícím, může postupem podle § 97 odst. 1 zákona o soudech a soudcích navrhnout zastupitelstvu, které přísedícího zvolilo, odvolání z funkce (byť zákonodárce asi spíš předpokládal, že přísedící přestane předpoklady pro ustanovení do funkce splňovat až následně, nikoliv že předseda soudu tento postup bude používat jako svého druhu opravný prostředek proti volbě, s níž z jakéhokoliv důvodu nesouhlasí). V souvislosti s podáním návrhu na odvolání z funkce může předseda soudu postupem podle § 101 zákona o soudech a soudcích přísedícího i dočasně zprostit funkce. Jestliže však zastupitelstvo na jeho návrh přísedícího neodvolá, je takovým rozhodnutím předseda soudu nepochybně vázán, zaniká i dočasné zproštění funkce a předseda soudu je povinen přísedícímu umožnit další výkon funkce, což mj. zahrnuje i odpovídající úpravu rozvrhu práce (v rámci níž pak předseda soudu může zohlednit i své případné obavy z budoucí spolupráce přísedícího s některým soudcem jako předsedou senátu).

39. Ostatně i v nynějším případě předseda soudu podal návrh na odvolání žalobce z funkce přísedícího, avšak zastupitelstvo obce ani po seznámení se s negativním vyjádřením předsedy soudu ve vztahu k osobě žalobce nevyhovělo návrhu na odvolání žalobce z funkce přísedícího, když na zasedání dne 5. 9. 2011 přijalo usnesení, jímž setrvalo na svém usnesení ze dne 6. 9. 2010, kterým byl žalobce do funkce přísedícího zvolen. Jestliže zastupitelstvo i přes znalost negativního vyjádření na své volbě žalobce do funkce přísedícího trvalo a předseda soudu, jak bylo uvedeno výše, nemůže ani v případě negativního stanoviska k některým z navržených kandidátů jejich zvolení do funkce přísedících nijak ovlivnit, bylo jeho povinností žalobci umožnit výkon funkce přísedícího, což v prvé řadě zahrnuje umožnit mu složení slibu. Dikce ustanovení § 62 zákona o soudech a soudcích nedává předsedovi soudu jakýkoliv prostor pro úvahu, zda složení slibu umožní. Byť formu složení slibu zákon nestanoví, je tento již tradičně skládán ústně s následným podpisem jeho listinné podoby. Pokud toto předseda soudu žalobci v přiměřené lhůtě po jeho volbě neumožnil, jedná se o porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu (předsedy soudu), tedy nesprávný úředním postup ve smyslu § 13 odst. 1 OdpŠk.

40. Dovodil-li odvolací soud, že v předmětné věci nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu, neboť samotná volba přísedícího byla provedena v rozporu se zákonem (nebylo předem vyžádáno vyjádření předsedy soudu k osobě navrženého kandidáta), je jeho právní posouzení věci nesprávné.

VI. Závěr

41. Jelikož je rozhodnutí odvolacího soudu co do právního posouzení nároku na náhradu škody ve výši 74 496 Kč s příslušenstvím nesprávné a tato nesprávnost se projevuje i v rozhodnutí soudu prvního stupně, postupoval dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. a napadený rozsudek odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně v uvedeném rozsahu zrušil, a to včetně závislých výroků o náhradě nákladů řízení, a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, ve zbývajícím rozsahu (co do zadostiučinění za nemajetkovou újmu) pak dovolací soud dovolání jako nepřípustné odmítl (§ 243c odst. 1 o. s. ř.).

42. V dalším řízení soud prvního stupně posoudí, zda žalobci v souvislosti s nesprávným úředním postupem předsedy soudu vznikla tvrzená škoda, příp. v jaké výši, přičemž neopomene postupovat podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř., shledá-li vylíčení skutkových tvrzení či označené důkazy v žalobě za nedostatečné.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti